"אל תזרוק אבן על החרדים"

באחד מאתרי האינטרנט פורסמה ב"ל שבט מעין קריאה של הרב שלמה אבינר שליט"א המובאת כאן: "אל תזרקו אבן על החרדים, ובמיוחד על גדולי הדור, בגלל שאינם תומכים בהתנתקות. מי אתה ומה אתה שתרבר על תלמידי חכמים!!!

"חילוקי דעות מותרים. גם חריפים. בוודאי מותר. ומצוה להציג את הטיעונים של רבותינו נגד ההתנתקות האידיה, אבל אין מותר להביע ביקורת אישית נגד אנשים, וקל וחומר נגד גדולי עולם. גם אין זה מועיל אלא אדרבא מקלקל. מה שמרעיל זו התקרבות והתחברות, כלומר להיפגש ולספר עובדות, מתוך אהבה ואחווה הכל מסתדר".

ובדרה דבריו של הרב אבינר אך מתוך דעוזו אישי עמוק על מה שנראה בעיניו כסטיה אידיאולוגית חמורה של הנהגת הציבור החרדי (בחלקו) – שלה בימים אלה ראש ישיבת "כרם ביבנה", הרב מרדכי גרינברג שליט"א, לתלמידיו ב"הסדר" אופי היסטורי של פסיקת ההנהגת הציבור הליטאי (בעיקר), בעניין ארץ ישראל. הדברים מתבאים כאן ללא עריכה. כותב הרב גרינברג שליט"א:

"החרדות האחרונים זכו לראות את סימני הגאולה, כשארץ ישראל יוצאת משוממותה ונותנת פירותיה לבניה, חשבים ומתקבצים לתוכה, והכל ראים את 'חוק הגאולה'.

עתה, כשעל הפרק תוכנית הריסת גוש קטיף, עלה שוב הוויכוח הישן בדבר עדך מצות יישוב ארץ ישראל והקמת מדינה יהודית. משנכנסו המפלגות החרדיות לממשלה, יש להם צודק להסביר את נכונותם לתמוך בממשלה שתרצה על רגלה פינוי שטחים ומסירתה לגויים, והרי דוגמה למה שנתפרסם בימים האחרונים.

"אנשי ישע"ע לחמו בשלטון השמאל אך ורק משום חששותיהם מפני החזרת שטחים. מאבקם ביטא את רבקותם באידיאולוגיות הכוזבות של 'אף שעל', לפיו 'ארץ ישראל השלמה' היא הערך העליון, האחד והיחיד, אשר דוחה אף שיקולים של פיקוח נפש... אותם תוגים לא נאשו מנסיונותיהם ליצור 'קידוב לבבות' ו'אחדות דעים'. הם שאבו עידוד מכך שאי פה ואי שם נפחד יהודים משולי המחנה להפגנת הימין ולאירועים של מפלגות לאומיות – תופעה הראויה לכל גינוי – ומנסים שוב ושוב להחדיר את השפעתם וכו'.

לכן יש להזכיר שוב – ההתנגדות לאידיאולוגיה הדתית לאומית ולדעיונות של גוש אמונים וחומיהם, אינה פשט שולי אלא ענין מהותי ששורשה נעוץ בבסיסה של ההתנגדות ההיסטורית לתנועה הציונית ותולדותיה. מי שדוגל בהשקפת התורה, אינו סובל כל תעדובות של דעות לאומניות שונות ומשונות, ובפרט כשהן באות בשילוב מעות של דת ולאומיות, נוסח המזרחי וממשיכי דרכו.

"בשמרונו" כמאמר על ענין לאומי, היהדות החרדית איננה מעריכה רבת בו, למרות ההשתתפות בצערם של המתיישבים, שהמשלה מאלצת אותם לעקור מבתיהם למקם מגורים אחר בארץ ישראל". (יתר נאמן ב' שבט תשס"ח).

על חשיבותה של מצות יישוב ארץ ישראל בעיני חז"ל אין צורך להכביד מילים. די לנו אם נזכיר את המאמר המפורסם שארץ ישראל שקולה נגד כל המצות (ר' בכתובות קי: וברמב"ם פ"ה מה' לכלאים הי"ב ובדברי הרמב"ן פרשת אחרי מות). אך יש ענין להזכיר דברי גדולי ישראל מהחרדות האחרונים, ביניהם ממייסדי אגודת ישראל ומנהיגיה.

הנציב"ב מוהלאוין מציין בראשית מכתבו למען היישוב, שרצון ה' שהארץ תתיישב על־ידי ישראל עמו, כמו שה' אמר ליצחק "שכון בארץ". והדשן חז"ל "עשה שכונה בארץ, הוי זורע הוי נוטע". אע"ג שהפלישתים השיבוה אז לפי הדכם. ועדיין לא הגיע השעה שינח לזה ודע אברהם, מ"ם היה רצון ה' שיעשה יצחק מצידו איזה מושב ושכונה לפניו. ועל כן "עלינו להעיד ולהפיח רוח אוהבת הארץ ולמלא אחר רצון ה' בכל אופן שיזדמן לפנינו, אם בפעולות חומריות, עבודת אדמה או בחזרות המעשה או במסחר".

ובאיגרת אחרת כתב: "אין לנו לחקור ולדרוש מדוע באמת לא היתה סיעתה דשמיא בימי גלות שפניא להביאנו לידי כך, והיום תניעה השעה לרצון זה, וכי אכשר דראו אף הנסתרות לה' אלוקי־נו וכו' כך אין לנו להתחכם בזה וכו' עלינו להמשך אחר קול רב־ריו ולבטוח בו ית' שיגמור אחריו".

ר' יצחק אלחנן מקבנא: "בבר ידועה דעתי והסכמתי כי גדולה מאוד מצות יישוב ארץ ישראל, וכמ"ש הרמב"ן בשם הספרי, רש־קולה ישיבת ארץ ישראל כנגד כל המצות שבתורה וכן הוא בתר־ספתא וכן בכתובות וברמב"ם פ"ה מהל' מלכים, מבואר גדל יישוב ארץ ישראל. וב"ה אלוקי ישראל שהחיינו והגיענו לזה כי נתעוררה התנועה בכל עמנו להשתדל בענין הקדוש של יישוב ארץ ישראל... ואין קץ וקצב לשכר היקרים והנכבדים שובי ישראל העוסקים וה־מסייעים בענין הגדול הזה".

האדר"ת שהיה בסוף ימיו רבה של ירושלים כתב: "כמה הגדול־תם השמחה במעונו לבבי בהראותכם... באהבת אדמת הקדש חמדת ישראל, הנכסן קשורים בקשר חזק ואמיץ וכו' ואל תתרשו לאנשים אשר בבלי דעת טפלו טפל להטיל מום בקדושת המצוות הרבה וה־קדושה הזאת, כי דבריהם שלא בדעת".

בשנת תרצ"ו פורסמו מסקנות ועדת פיל, על פיהם יש לחלק את ארץ ישראל לשתי מדינות, יהודית וערבית, ולטיים את המנדט הב־ריטי. ליבם של היהודים רטט משמחה למשמע דבר המלוכה ליהו־דים, אך יחד עם זאת נחמץ לנוכח התכוחצות הגבולות של הארץ בחדש אלול התכנסה הכנסיה הגדולה של אגודת ישראל ושתי שאלות יסודיות עלו בה. הקמת מדינה יהודית וחלוקת הארץ. ריב גדולי התורה היו בעד החלטה חיובית לתקים מדינה יהודית יחד עם מחאה נגד החלוקה שמשמעותה גזילת חלק גדול של ארצנו.

אחת הטענות של המתיבים היתה, כפי שפורסם בעיתון הפרדס (שנה י"א חוברת ז') "צריך להתאמץ בכל הכחות, ששלטון המדי־נה יהיה מושתת על יסודות התורה, אבל איך רשאים אנו לעמוד מרחוק ברגע היסטורי זה היינו צריכים לבוא לארץ ישראל ולא לתת לציונים להשתלט שם. כן עשינו בגולה וחיינו עד שיבואו אחרים וכבשו מידינו הכל. ואם תוסד מדינה יהודית ואנו נעמוד מן הצד, תהא זו חיסולה של אגודת ישראל. אין אתם מבירים צערם של ישראל. אין תקוה ליהודים בפולין, רומניה וכו'. היהודי מפני החלטת לאו', שלא יהיה ח"ו חילול ה', ולא יאמרו כי אנו מניחים מכשולים על דרך המדינה היהודית".

נאם למען המדינה רבה של לובץ, הרב זלמן סורוצקין (שהיה ראש מוצעת גדולי התורה גם בארץ, אחר הקמת המדינה) שנוסף על עמדתו המכובדת של עצמו, היה נחשב כדוברו של הגאון ר' חיים עזר גרודזינסקי (האחיעזר).

בין ההחלטות שהחליטו אז בכנסיה הגדולה, נאמר בסעיף ב': "מועצת גדולי התורה מצהירה שגבולי ארצנו הקדושה תותים על־ידי מנהיל ארצות בתורתנו הקדושה הקבועים לדורות עולם. בלתי אפשרי משום כך שהעם היהודי מצדו יוותר באיזה צורה שהיא על הגבולות האלה. כל ויתור שכזה אין לו שום ערך (עז אלול תרצ"ג).

אגודת הרבנים של אמריקה שלחה מכתב לוועידת אגודת יש־ראל, ובתוך הדברים נכתב, שוויתור על חלק מארץ ישראל הוא בניגוד לזכויות של העם היהודי "שכל ארץ ישראל קדושה לו, לא רק בתר־בית לאומי, כי אם בתור מעין רוחני לכל היו הדתיים. על כן החליטה אגודת הרבנים האר"ב וקוראה להביע את התנגדו־תה הנמרצת ואת מחאתה נגד כל ניסיון שהוא לבטל את ההבטחות הנכללות בהצהרת בלפור, ושאושרו על־ידי חבר הלאומים. רבר זה יחשב בעיננו לעוון נורא נגר היהדות העולמית. ארץ ישראל ירי־שה היא לנו מאבותינו וגבולותיה סומנו בתתרתנו הקדושה ואין לנו רשות לוותר על אף שעל אדמה אחר ולהעבירו לזרים".

ועוד באסיפת רבנים בחודש אב תרצ"ז: "לא ירים בן ישראל ירו על ויתור חלק מארצנו, שכמו יכתב אין לנו חלק עוד בה. וכרו השר בועה שנשבעו אבותינו "אם אשכח ירושלים תשכח ימיני וכו'".

וכתב הרב אברהם דוד שפירא (מחבר הספר רבר אברהם): "אין לנו רשות ואסור לוותר על אף שעל אחר, אבל גם היא הנותנת, שאם א"א להשיג יותר ואם לאו נאבד גם את זה, הרי בהברה לומר הן, מה"ט ראסור לוותר על אף שעל אחר... אבל לכל הפחות צרי־כים להתבע בחוקה עד כמה שאפשר ויותר מזה את הנגב, חלק ירד־שלים לכל הפחות, והזכסי הרחים (לשם הגנה). אין שום ספק שהערבים ימצאו עילה להתנפל עלינו, ועל אנגליה נוכל לסמוך כמו שיכולים לסמוך על אשור. לכן לכל הפחות לא נהיה נתונים בעליל למשיסה מעל ראשי ההרים וכו'. עוד תנאי גדול צריך להי־תנות, שעל תנאי זה אין ויתור, כי ירשו לנו להתיישב בעבר הירי־דן בלי שום הגבלות".

הרב מנחם זמבה בנאום בכנסיה הגדולה בשנת תרצ"ו, אמר בתוך דבריו: "יש לנו ס"ת קדוש אשר נאמר עליו 'תורת ה' תמימה משיבת נפש'. ואם חסרה אות אחת ח"ו פסול מקודשתו. יש לנו ארץ אשר גם עליה נאמר כי קדושתה היא כשכל ישראל עליה. ולכן רק אנשים כאלה אשר להם העוז המר לקדוע גזרים מתורתנו הקדושה והתמימה, הם הם אשר יחדיבו בנפשם לקדוע גם את אר־צנו לגזרים. אבל אנחנו שומרי התורה חדרים על דבר ה' של תורה שבכתב ושבעל־פה מראשו ועד סופו, מוסרים את נפשנו על כל אות ואות ועל כל מנהג שבישראל, בשום אופן לא נוכל להסכים לוותר אפילו על צעד ושעל אחר מארצנו הקדושה. ויותר יגרל כאב הלב ונשפך דם לבנו על האנשים קטני ערך אשר לא דעת ולא תבו־נה להם להבין את ערך דבריו של הנביא "על כסאו לא ישב זר וכו'", ואיך יריבו בנפשם עוז להתפתנו לכתר כזה שאינו הולמתו ולהיות מעפילים לעלות ולשבת בבורסה מלכותא דנא בישראל" (מתוך חירושי הגרמ"ז מי' נר').

הרב צבי פסח פראנק, רבה של ירושלים, כתב בשנת תרצ"ח: "אם יש בידינו להשיג כל ארץ ישראל המסורה ומוחזקת לנו מא־בותינו, הרי הדבר פשוט שאין לנו לוותר על אף שעל אדמה אחת למוסרה לידי זרים וכו', אך אם אין בידינו להוציא את כל ארץ יש־ראל למה נותר ונפסיד גם את המתנה הרי ידאי מה שאפשר לה־ציל עלינו להציל ולהכניס ברשות ישראל כל מה שאפשר, עד שיבוא האדון אשר עינינו נשואות אליו וינאלנו גאולת עולמים וי־שמחנו בישועתו הקרובה".

הרב יהודה לייב אוירבך ראש ישיבת המקובלים (אביו של הרב שלמה זלמן אוירבך): "ארץ ישראל הינה נופו של העם העברי, וד־חלוקה המבתרת את ארץ ישראל לחלקים שונים, מקבילה היא לג־זירת הילד הזוי במשפט שלמה. וכשם שמשפט זה רק זו שהסכימה לחלוק הפסירה, כי התברר אי קשרה האמיתי עם הנירון, כן מפסיד ח"ו עמנו בהסכמתנו לאי שלמות שייכותו על הנירון. בזה יוקבע שחסר לנו כל קשר נצחי עם ארצנו.

נגר אפשרות גזירת החלוקה שעם ישראל יוותר על חלק מארץ ישראל, עלינו להפגין ולהצהיר ברורות כי תפילות האומה, כיסו־פיה הנוראים ומאירה העמוקים והלהטים זה כאלפיים שנות גלותה – היו לארץ ישראל שלמה הנתונה לנו מידי־נותן התורה יוצר העו־לם ב"ה, ולא לרצועת קרקע צרה על חוף ים התיכון.

"היכי רמי מתאה, אמרו חז"ל (בבא בתרא) פלניא גולנא הוא ראי כיל לארעי בגולנתא ולמחר תבענה ליה בדיניא. גם אנו מצהירים: גולנים הם האוכלים בכל פה את ארצנו בגול מבלי שום זכות, הם ותומכיהם עוד יקבלו את פסק דינם הצרוק בבית דינה של ההיס־טוריה וכו'".

מהראוי לציין שרבנים חריפים אלו נאמרו עוד לפני הקמת המ־דינה, כאשר לא היתה ארץ ישראל בירינו ואף על פי כן רבנו גדוד־לי ישראל בתקיפות נגר תמימה על ויתור חלקים מארץ ישראל. על אחת כמה וכמה בימינו שהמדובר על נסיונות אחוריים מיושבים על־ידי אחינו בית ישראל, ויתור על השלטון ומסירת חבלי ארץ לידי גוים שונאי ישראל.

"קללת ה' אלוקי ישראל, נצח ישראל ועם ישראל, תחול על הזר־ממים לגזול מאיתנו חלקי ארצנו אלה. מחשבתם והרעה תיבטל ועצת ה' לעולם תעמוד" (הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל ס"ו באב תשס"ו).

הציטוטים שהביא הרב גרינברג מוכיחים כי ההנהגה הרוחנית החרדית גיבשה את פסיקתה ללא קשר לעניין הלאומי אלא אך ורק מתוך ראיה תורנית.

schiffs@013.net.il